

ทิศทางงานวิจัยด้านเศรษฐศาสตร์ เกษตรและนโยบายเกษตร-อาหาร เมื่อโลกเปลี่ยน เราต้องปรับ

นิพนธ์ พัวพงศกร

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

จัดโดยสถาบันคลังสมองแห่งชาติ และสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย โรงแรมรามาร์คใต้

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2562

ประเด็นหลักของการเสวนา

“ทำอย่างไรจึงจะสร้างความเข้มแข็งให้กับนักวิจัย
รุ่นใหม่ และเกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง
ระหว่างนักวิชาการ”

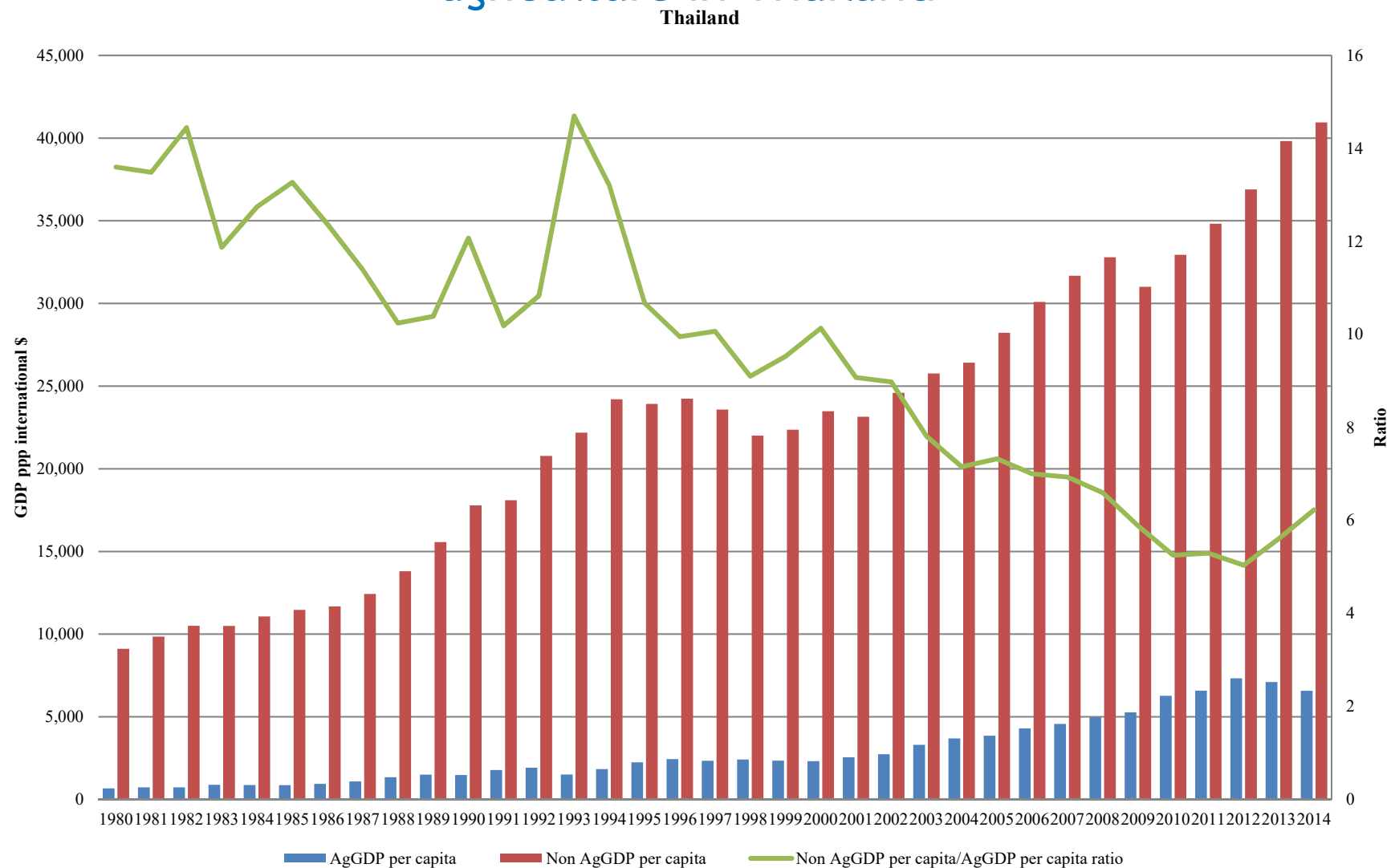
หัวข้อ

- ความสำคัญของการศึกษานโยบายเกษตร-อาหาร-
ทรัพยากร เพื่อรับมือกับความท้าทายในปัจจุบันอนาคต
- ความสำคัญของการศึกษาวิจัยแบบทีม
- ความสำคัญของการเครือข่ายในการเรียนรู้และขับเคลื่อน
นโยบาย
- จะสร้างความเข้มแข็งของนักวิจัยรุ่นใหม่ และเครือข่าย
อย่างไร
- ระดมสมอง

1.ความสำคัญของการศึกษานโยบาย เกษตร-อาหาร-ทรัพยากร เพื่อรับมือกับ ความท้าทายในปัจจุบัน/อนาคต

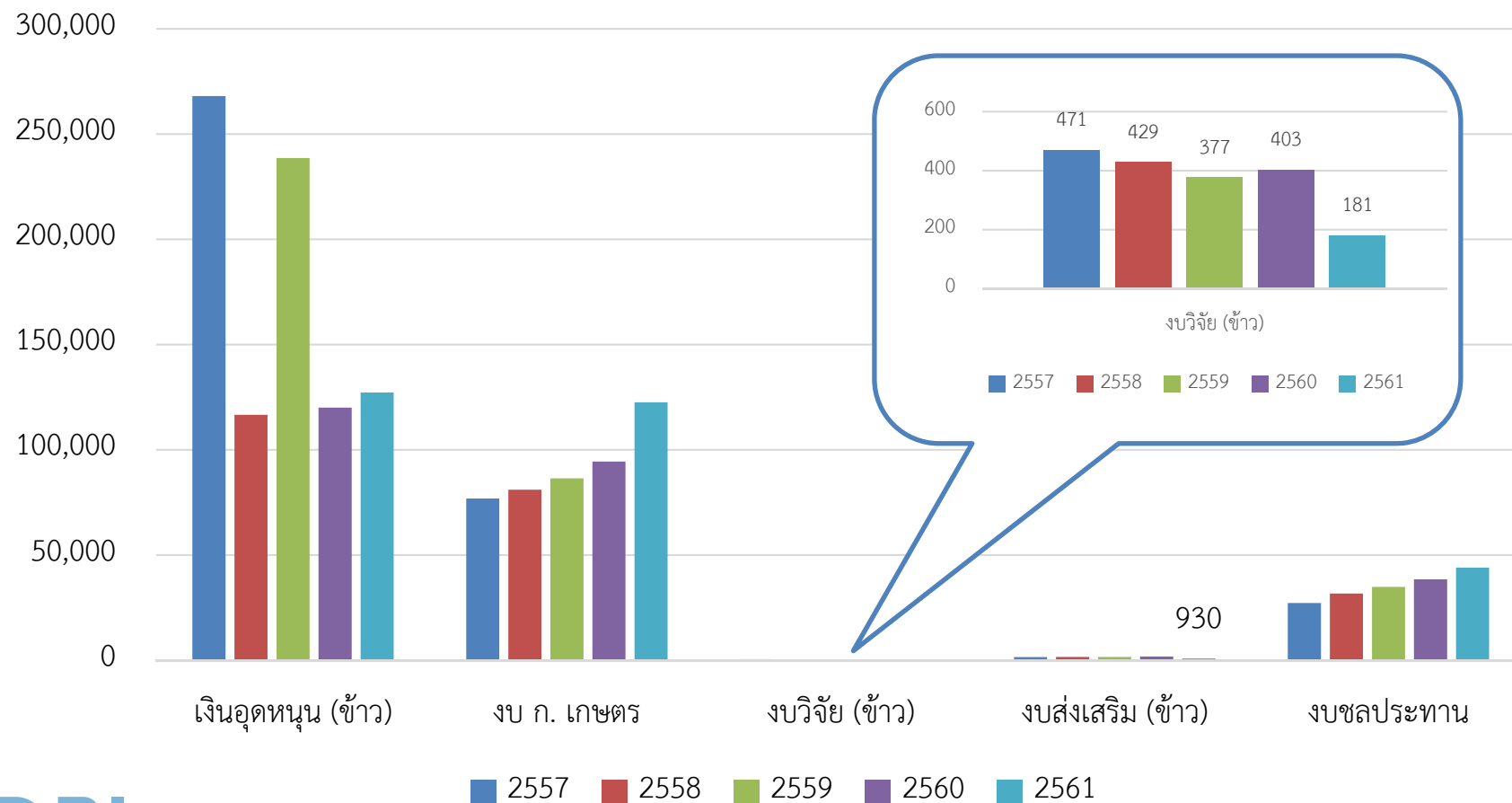
- นอกจากไทยจะติดกับดักรับ MIT แล้ว ยังติดกับดักรับความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างภาคเกษตรกับภาคอุตสาหกรรม/ภาคบริการ
- เกิดปัญหา distributive politics และความขัดแย้งทางการเมือง

Per capita income gap between agriculture and non-agriculture in Thailand

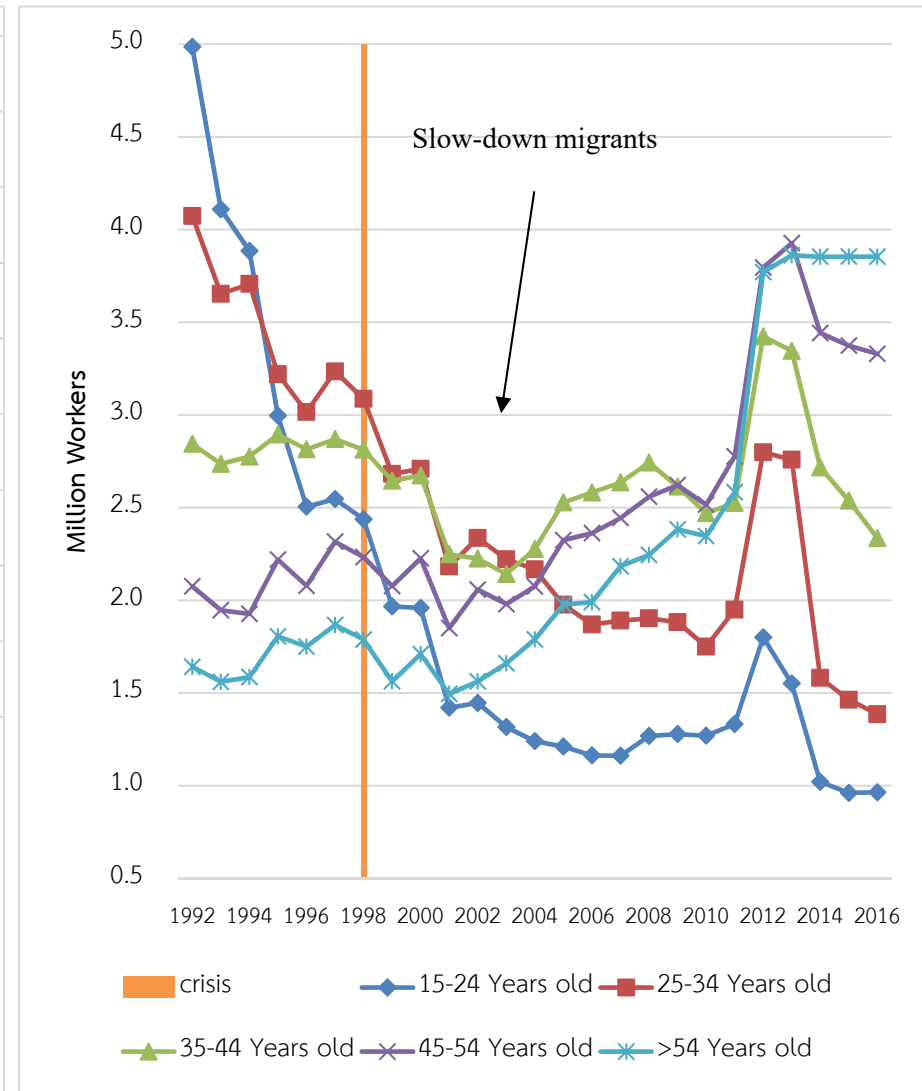
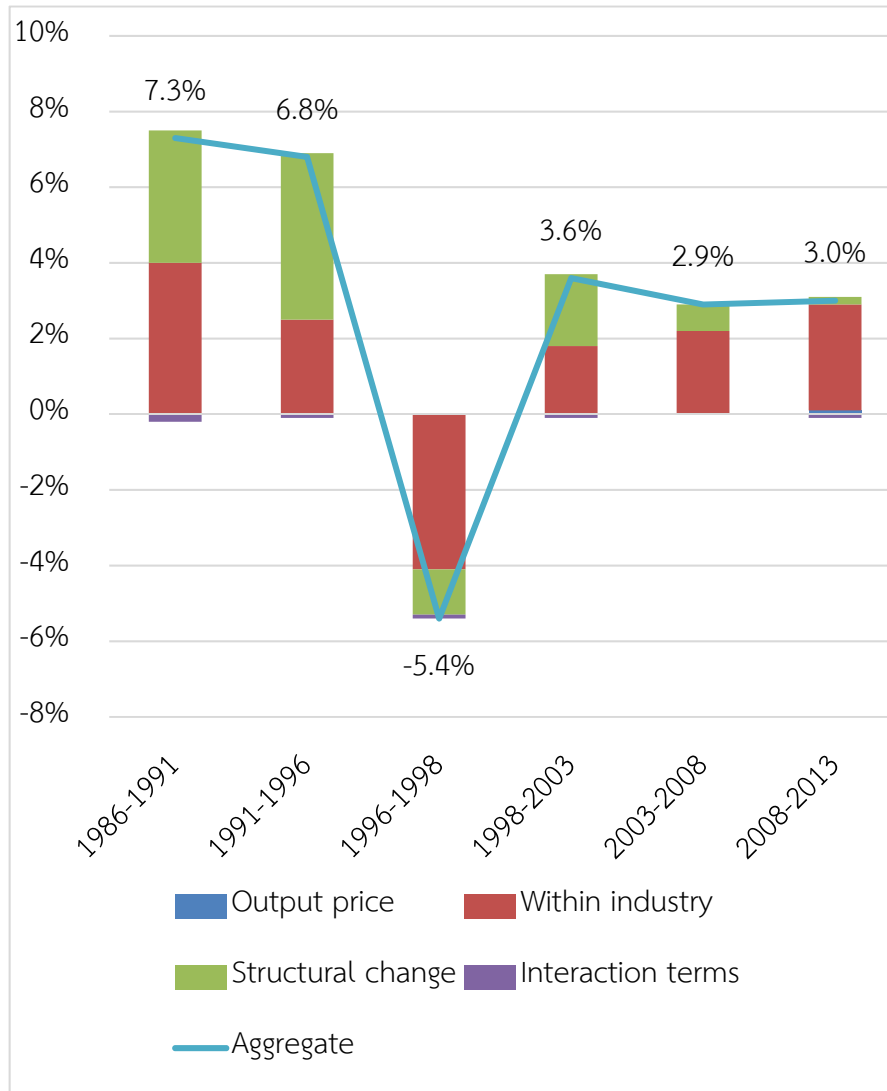
เงินอุดหนุนชาวนา/โรงสี/สหกรณ์(ทั้งหมด) สูงกว่า เงินลงทุนวิจัย-ส่งเสริม-ชลประทาน กว่าเท่าตัว

การใช้เงินงบประมาณสำหรับ (ข้าว)

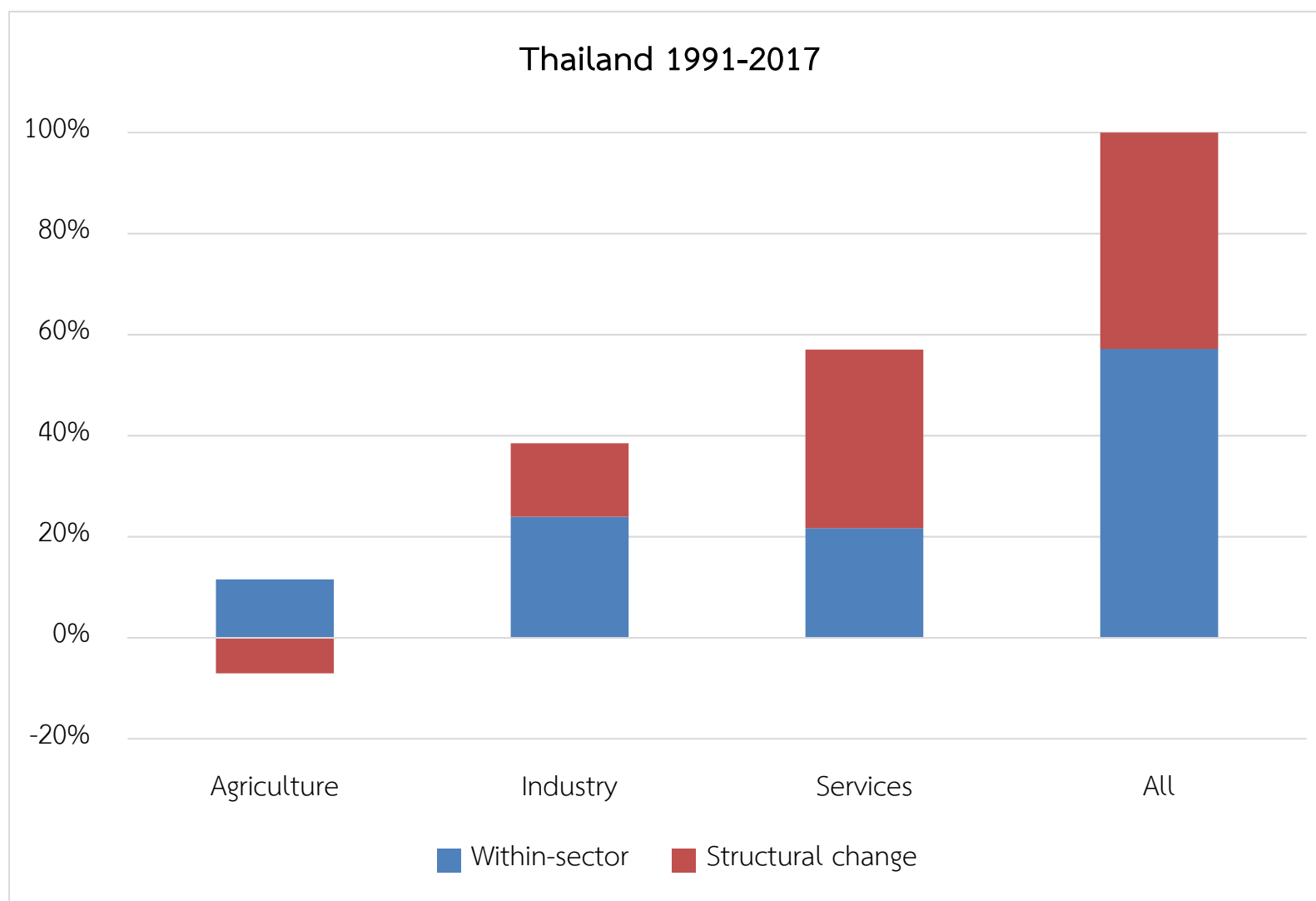

- ผลการศึกษาเรื่อง transformation ด้วย วิธีวัดแบบต่างๆ ให้ข้อสรุปตรงกัน คือ (ก) ในอดีต structural change เป็นปัจจัยสำคัญที่อธิบายการเติบโตของเศรษฐกิจไทย
- (ข) ทว่านับตั้งแต่กลางทศวรรษ 2000s structural change หมดบทบาทแล้ว แต่รายได้ต่อหัวภาคเกษตรยังต่ำกว่านอกเกษตรมาก
- (ค) การเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตต้องมาจาก total factor productivity ทว่า อัตราเติบโตของ TFP ไทยต่ำมาก
- (ง) ภาคเกษตรไทยที่เคยมีการเติบโต TFP สูงมากเป็นอันดับสองรองจากทุน กลับอ่อนแรงลง เพราะการลงทุนด้านวิจัยพัฒนาลดลง เกษตรกรแก่ตัว..เริ่มไม่เรียนรู้

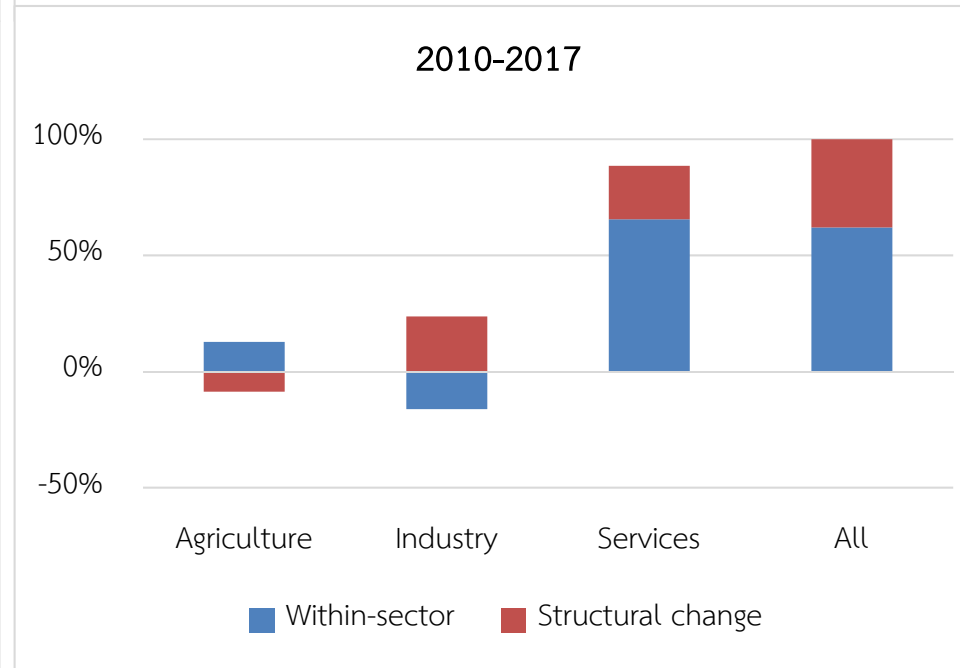
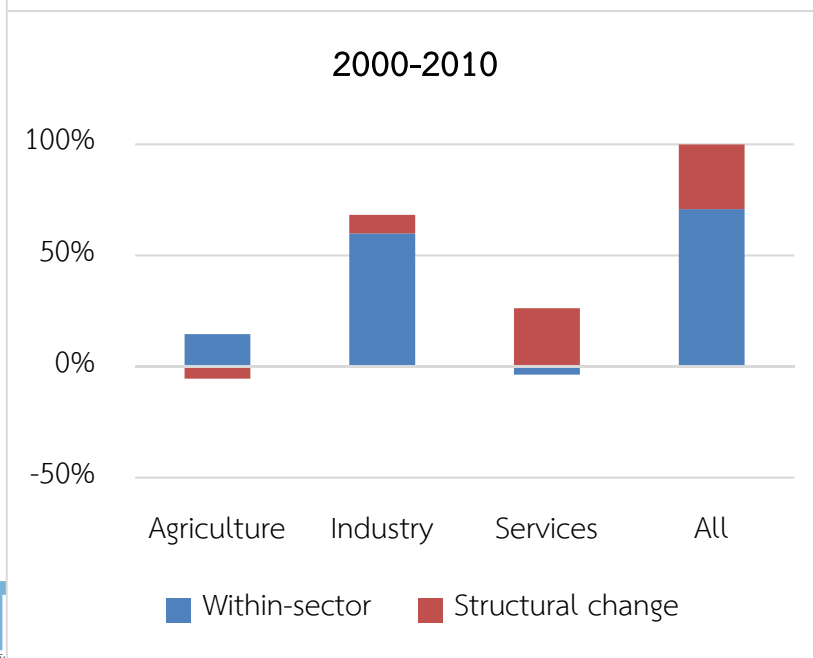
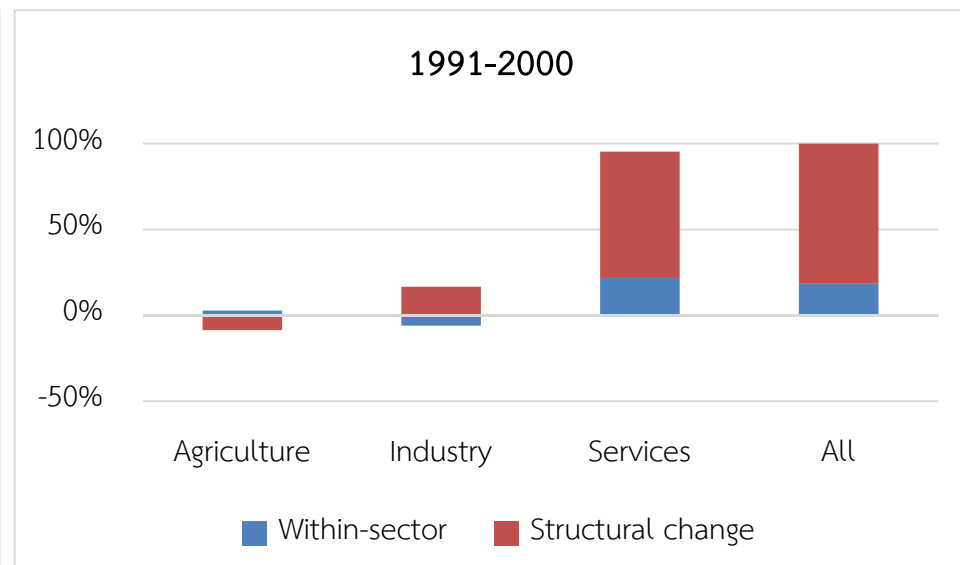
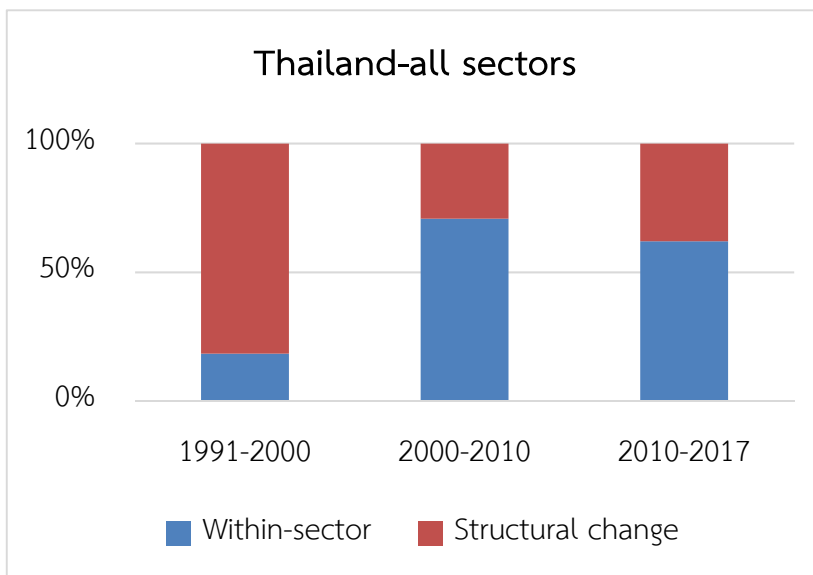
Structural change & migration

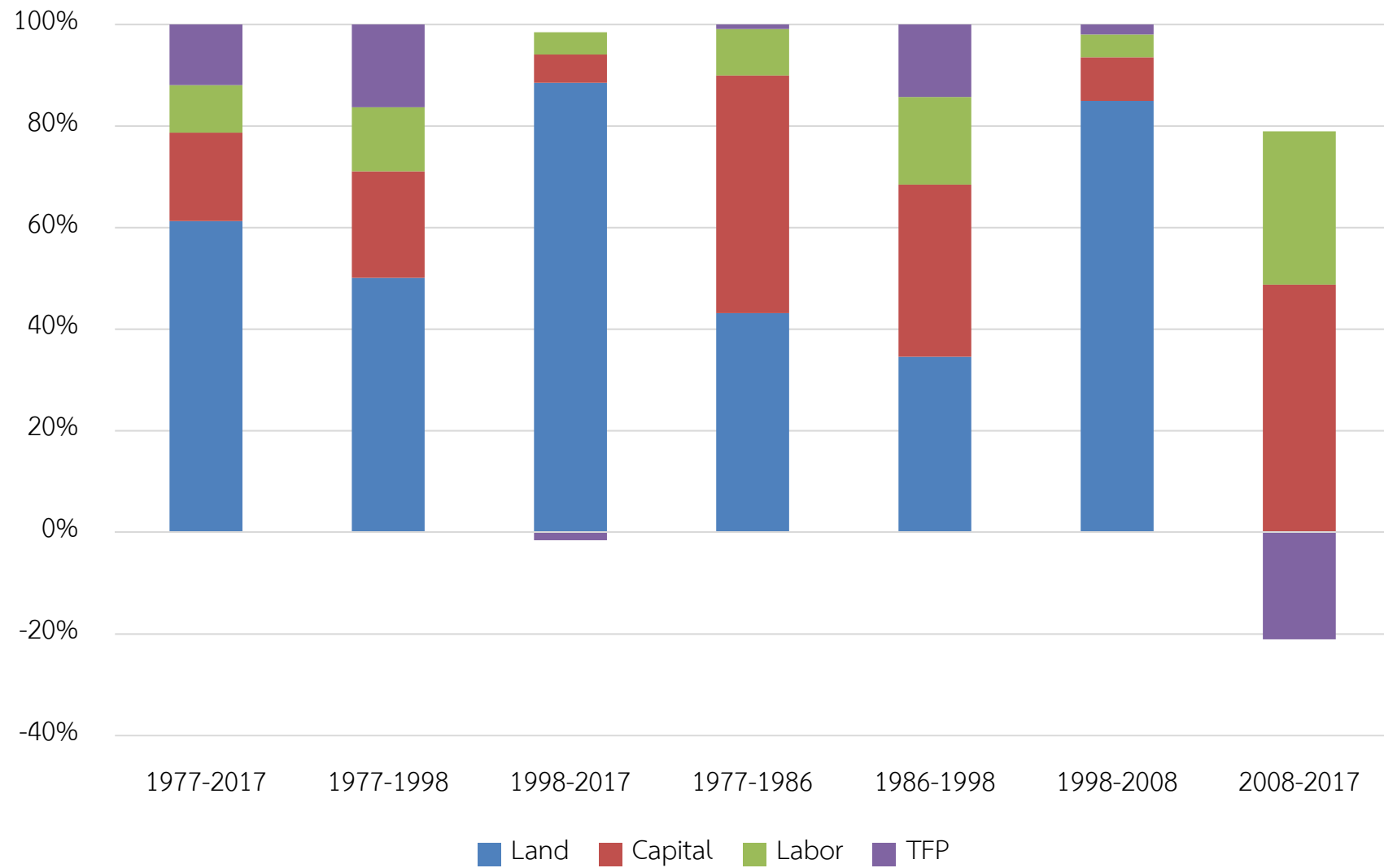
Labor productivity decomposition of Thailand 1991-2017

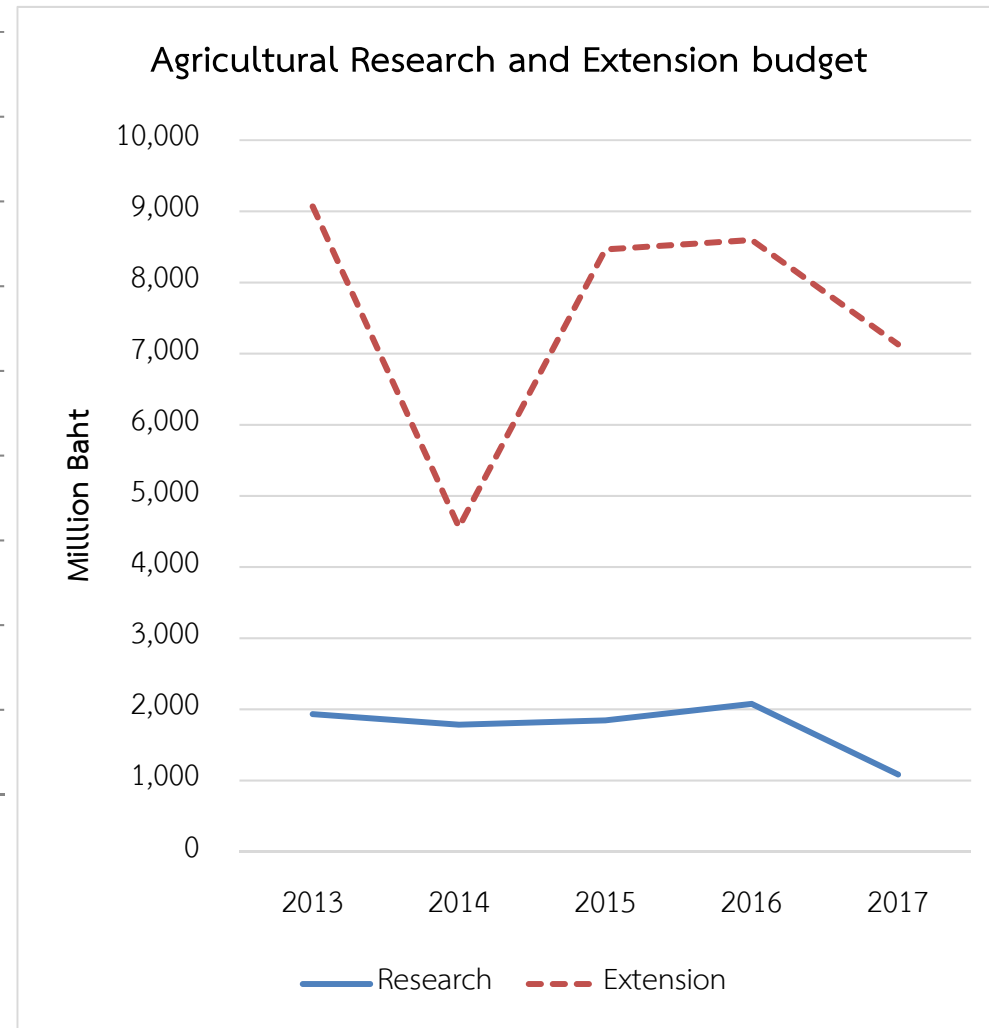
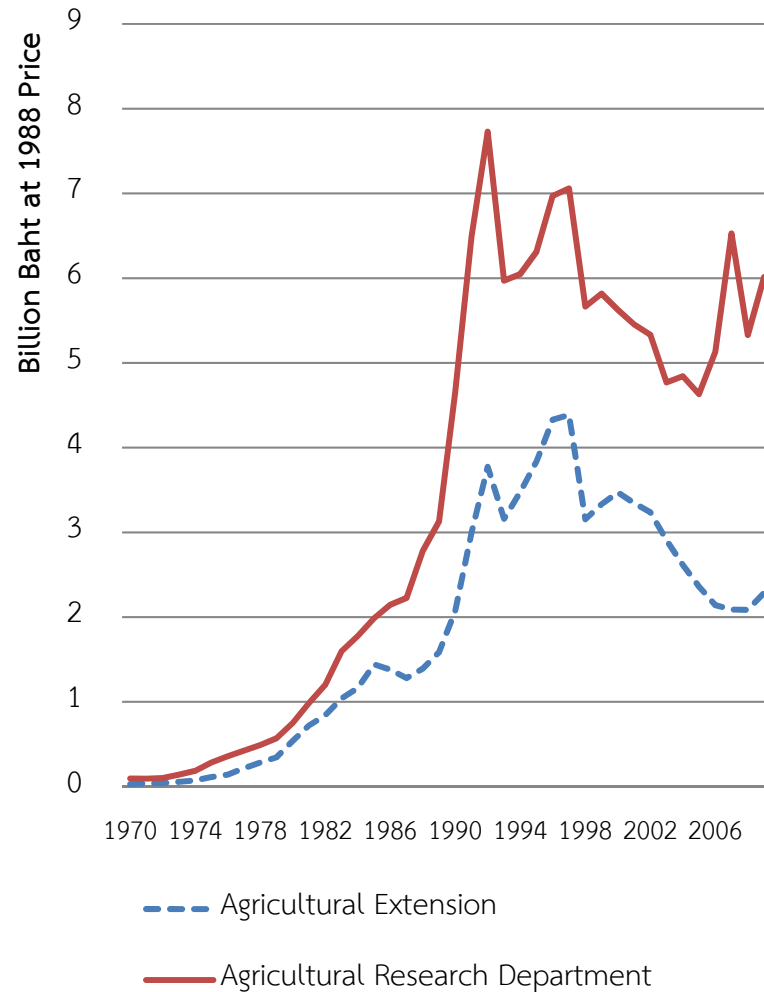
Labor productivity decomposition 3 periods

Sources of agricultural growth 1970-2017

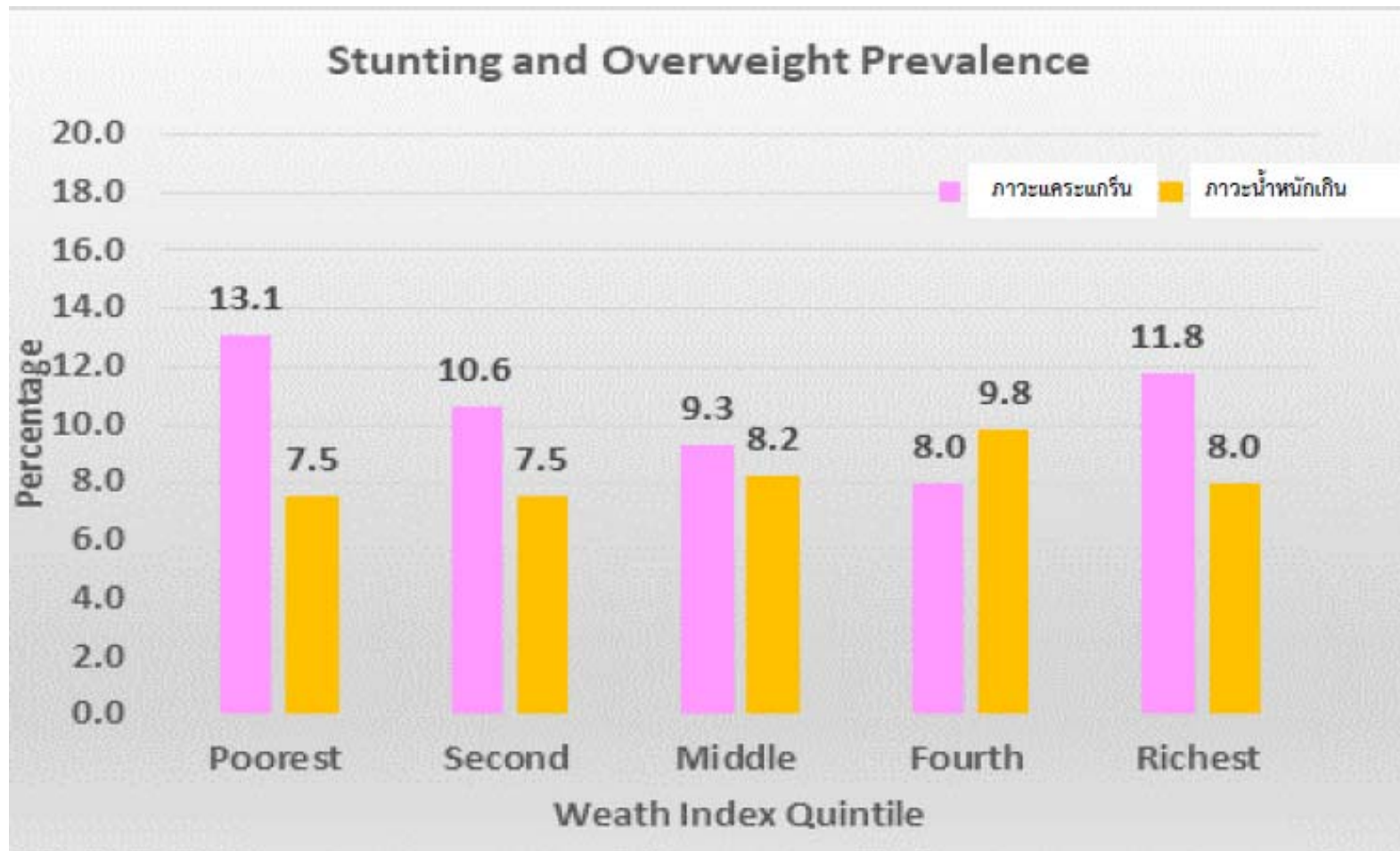

Research intensity (LH) and Research – extension expenditures (RH)

- ความท้าทายในอนาคตด้านอื่นๆ
 - Technological disruption : farming 4.0 กับฟาร์ม
เล็กที่ผลิต commodity
 - การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และความยั่งยืนของภาค
เกษตรไทย
 - ปัญหาความปลอดภัยของอาหาร และทุพโภชนาการ
(double incidence of stunt children and
obesity)

- ไทยยังมีเด็กยากจนที่อายุต่ำกว่า 5 ปีที่แคระแกรนสูงสุด และเด็กจากครัวเรือนมีฐานะ มีปัญหาโรคอ้วน

- การแข่งขันที่รุนแรงขึ้น และ NTBs
- Small (farm) is no longer beautiful : economies of scale and shortage of family labor
 - Productivity ฟาร์มเล็ก เพิ่มขึ้นกว่าฟาร์มใหญ่
 - ต้นทุนต่อไร่ ของฟาร์มเล็กเพิ่มมากกว่าฟาร์มใหญ่
 - ตารางจาก T-M Ag Transf

Comparing the paddy average production cost of farms with different farm size from Agricultural socio-economic survey.

Size (ha)	Paddy cost (Baht/ ha)				Compare with mean			Compare with large farm (>10 ha)		
	2004	2008	2014	Growth	2004	2008	2014	2004	2008	2014
<1	7,707	13,054	16,355	7.2%	1.01	1.05	1.05	0.76	0.72	0.89
1.00-3.99	6,912	10,714	14,459	7.2%	0.91	0.86	0.93	0.68	0.59	0.79
4.00-6.99	8,301	12,221	15,725	6.2%	1.09	0.98	1.01	0.82	0.68	0.86
7.00-9.99	9,331	15,258	17,069	5.7%	1.23	1.23	1.09	0.92	0.85	0.93
>10	10,137	18,019	18,389	5.5%	1.33	1.45	1.18	1.00	1.00	1.00
Total	7,594	12,414	15,619	6.9%	1.00	1.00	1.00	0.75	0.69	0.85

Yield of paddy by farm size from agricultural socio-economic survey.

Size (ha)	Yield (ton/ha)				Compare with mean			Compare with large farm (>10 ha)		
	2004	2008	2014	Growth	2004	2008	2014	2004	2008	2014
<1	2.87	2.80	3.03	0.6%	0.99	0.92	0.97	0.79	0.65	0.86
1.00-3.99	2.72	2.84	2.98	0.9%	0.94	0.94	0.95	0.75	0.66	0.85
4.00-6.99	3.26	3.59	3.59	0.9%	1.13	1.18	1.14	0.89	0.83	1.02
7.00-9.99	3.76	4.22	3.88	0.2%	1.30	1.39	1.24	1.03	0.98	1.10
>10	3.65	4.31	3.51	-0.6%	1.26	1.42	1.12	1.00	1.00	1.00
Total	2.89	3.03	3.13	0.8%	1.00	1.00	1.00	0.79	0.70	0.89

2. ทำไมการวิจัยนโยบายเศรษฐศาสตร์-อาหาร- สิ่งแวดล้อม ต้องทำกันเป็นทีม

- ภาคเกษตร-สิ่งแวดล้อม -ระบบนิเวศซับซ้อน และหลากหลาย
 - เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ พฤติกรรมมนุษย์ วัฒนธรรม การเมือง
 - จึงต้องอาศัยความรู้หลากหลายสาขา
- เฉพาะสาขาเศรษฐศาสตร์ ก็ต้องการความรู้เฉพาะหลายแขนง
 - Neoclassics : micro, macro, trade, econometric, finance
 - Behavior economics and game เช่น บทบาทกลุ่มผู้ใช้น้ำ
 - New institutional economics (เช่น การอธิบาย contract farming)
 - Political economy

2. ทำไมการวิจัยนโยบายเศรษฐศาสตร์-อาหาร-สิ่งแวดล้อม ต้องทำกันเป็นทีม

- ต้องมีความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ : trans-disciplinary
 - วิศวกรรมชลประทาน
 - วิทยาศาสตร์ด้านการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม
 - Biotechnologist / นักเกษตร
 - รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์
 - สังคมวิทยา/มนุษยวิทยา ฯลฯ
- ตัวอย่าง
 - สินเชื่อชนบท : เศรษฐศาสตร์-สังคมวิทยา/มนุษยวิทยา-นิติศาสตร์
 - การบุกเบิกป่า : เศรษฐศาสตร์+สังคมวิทยา/มนุษยวิทยา+รัฐศาสตร์
 - การบริหารจัดการน้ำภายใต้สภาวะ การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ : เศรษฐศาสตร์หลายสาขา วิศวกรรมชลประทาน นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ นักรัฐศาสตร์

3. การเผยแพร่และขับเคลื่อนนโยบายต้องอาศัย เครือข่ายที่ไว้วางใจได้

- นักวิจัยต้องสร้าง social capital ก่อน
 - กล้าพูดความจริง แต่ไม่สร้างศัตรูกับพันธมิตร
- ต้องสร้างทีม knowledge management & communication
 - ใช้ social media และวิธีสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น info graphic วิดีโอคลิป ฯลฯ
 - เลือกจังหวะการเผยแพร่
- ต้องสร้างเครือข่ายที่ไว้วางใจได้
- กระบวนการขับเคลื่อน
 - Evidence based
 - สันติวิธี

3. การเผยแพร่และขับเคลื่อนนโยบายต้องอาศัยเครือข่ายที่ไว้วางใจได้

■ ตัวอย่าง

- การคัดค้านนโยบายจํานําข้าว : เครือข่ายให้ข้อมูลกลับที่ถูกต้อง
 - การรณรงค์ต้องไม่เอ่ยชื่อบุคคลเด็ดขาด
- การรณรงค์ปรับปรุงร่าง พรบ.ข้าว : ร่วมกับ 4 สมาคม+knit+ ความไว้วางใจของผู้นำรัฐบาล

4. จะสร้างความเข้มแข็ง ให้นักวิจัยและ เครือข่ายอะไร : ข้อคิดบางประการ

- การสื่อสารความรู้เป็นกระบวนการใช้เวลาที่มีลักษณะเป็น S-curve
 - นักวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์การแพทย์มีระบบการทำงานเป็นทีม และการอบรมแพทย์รุ่นใหม่
 - สายสังคมศาสตร์มักเป็น “วีรบุรุษแบบปัจเจก”
- ปัจจุบันนักวิชาการรุ่นใหม่มีวัฒนธรรมทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่เฉพาะในหมู่คนรุ่นเดียวกัน
 - แต่ยังไม่มีระบบ mentor จากคนรุ่นอาวุโสที่มีประสิทธิภาพ
 - การสร้างวัฒนธรรมนี้เป็นเรื่องระยะยาว แต่สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเชิญ อจ./นักวิจัยอาวุโส บรรยายพิเศษ เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ (แม้ สกอ.จะไม่ยอมรับ แต่มหาวิทยาลัยทำเองได้) เป็นที่ปรึกษา

4. จะสร้างความเข้มแข็ง ให้นักวิจัยและ เครือข่ายอะไร : ข้อคิดบางประการ

■ กระบวนการสร้างศักยภาพของนักวิชาและเครือข่าย

• ระบบแรงจูงใจ

- เงินวิจัยไม่ใช่ปัญหา ปัญหา คือ ต้องมีโจทย์วิจัยสำคัญ
- กติกาไร้สาระของ สกอ. เรื่องสัดส่วนผลงานร่วมกัน สามารถแก้ไขได้
- ปัญหาอาจารย์หนุ่มสาวถูกใช้ทำงานทุกด้วย : ต้องบริหารเวลาเอง และเจรจาต่อรองผู้บริหาร

• Enabling environment สิ่งที่คุณะต่างๆต้องลงทุน

- การสร้าง clusters วิจัย
- การสร้างความสามารถด้าน KM และสื่อสารคมนาคม
- คณะลงทุน Infrastructure ด้านการสื่อสาร เช่น business Skype
- การเชิญอาจารย์/นักวิจัยอาวุโส บรรยายพิเศษเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ปรึกษางานวิจัย
- การจัดกิจกรรมวิชาการข้ามคณะ เหมือนที่อาจารย์รุ่นใหม่ของคณะเศรษฐศาสตร์กับคณะ รัฐศาสตร์ มธ.
- การรณรงค์ เรื่องการคัดเลือก กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ของมหาวิทยาลัย กรรมการประจำคณะ
- การคัดเลือกผู้บริหารแบบ merit-based ทั้งภายใน-ภายนอกมหาวิทยาลัย และป้องกันการสร้าง อาณาจักรสืบทอดอำนาจ

4. จะสร้างความเข้มแข็ง ให้นักวิจัยและ เครือข่ายอะไร : ข้อคิดบางประการ

■ Institutional capacity building

- ตัวอย่าง TDRI, TTX (ที่บริหารโดย IDRC)
 - ผู้สนับสนุนให้ทุนและความช่วยเหลือวิชาการต่อเนื่อง 10 ปี
 - เป็นทุนแบบไม่มีเงื่อนไขว่าต้องวิจัยเรื่องอะไร ยกเว้นตัวชี้วัดผลงานวิจัยและการขับเคลื่อนนโยบายให้สำเร็จ
- สกว. คลังสมอง สภาวิจัย ร่วมกันจัดทำแผนงานการสร้างเครือข่ายวิจัยนโยบายในมหาวิทยาลัยต่างๆ
 - ระดมทุนจากภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ และมหาวิทยาลัย
 - เรียนรู้ระบบและดัดแปลงระบบและแนวทางการสร้างสถาบันวิจัยนโยบายของ TTX หรือศูนย์ Environment for Development Initiative ของสวีเดน ที่มี ศ. Gunnar Kohlin เป็นผู้อำนวยการ ฯลฯ

■ ระดมสมองจากผู้ร่วมเสวนา

- ความเป็นไปได้ในการระดมทุนสนับสนุนการตั้งสถาบันวิจัยนโยบายเกษตร-อาหาร-สิ่งแวดล้อม
- สถาบันนี้ต้องไม่ใช่ one-man institute

ขอบคุณครับ

nipon@tdri.or.th